

วิถีการกินของพระสงฆ์ : การสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน
**Nutritional Consumption Behaviors of Thai Monks : Creating a Sense of
Humor in Isan Storytelling**

พระครูคัมภีร์ธรรมานุวัตร, พชรกฤต ศรีบุญเรือง,
กัลยา กุลสุวรรณ, พิธพิบูลย์ ทองเกลี้ยง,
ทัศนีย์ มงคลรัตน์, พระวชิรวิชัย ฐิตวิโส และ อัจฉราพร ไครบุตร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

**Phrakrukampeedammanuwat, Phacharakrit Sribunrueang,
Kalaya Kuluwan, Phitphiboon Thongkliang, Tassanee Mongkolrat,
PhraVachiravich Pattarakiattinan and Adcharaporn Kraiboot**
Mahachulalongkorn Rajavidyalay University, Khon Kaen Campus
Corresponding Author, E-mail : kapko1990@gmail.com

*****

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา “วิถีการกิน” ของพระสงฆ์กับการสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน จากการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในเรื่องการกินที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานนั้น แสดงให้เห็นถึง “ระบบคิดและโลกจินตนาการ” ของชาวบ้านที่มีต่อพระสงฆ์ โดยได้ “ร้อยสร้างขึ้นมาใหม่” ให้ปะทะกันระหว่างหลัก “ความจริง” ของพระธรรมวินัยสงฆ์ที่เป็นพุทธบัญญัติและ “ความลวง” จากโลกจินตนาการ แล้วส่งผ่านเป็นเรื่องราวในรูปของวิถีการกินของพระสงฆ์กับการสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึง “ชุดความคิดความเชื่อ” ที่เป็นคู่ตรงข้าม แล้วนำเสนอเพื่อการระบายหรือผ่อนคลาย “ความเก็บกด” รวมถึงระบาย “ความกดดัน” ของชาวบ้านที่อยู่ในสังคมที่เคร่งครัดอันเต็มไปด้วยระบบระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรม คติความเชื่อ ดังนั้นจึงได้หาวิธีระบายอารมณ์โดยเอานิทานก้อมเป็นเครื่องมือในการหาทางออกทำนั่นเอง ในโลกของความเป็นจริงสังคมชาวพุทธมีคตินิยมว่า การกล่าวถึงพระสงฆ์ในภาพลักษณ์ที่ไม่เหมาะสมลบหลู่หรือตลกขบขันหรือล้อเลียนเป็น “เรื่องต้องห้าม” เน้นย้ำอีกว่า ไม่ควรนำเรื่องของพระสงฆ์มาวิพากษ์วิจารณ์เป็นอันขาด เพราะจะมีผลทำให้เกิดกนกรกหรือเกิดเป็นอสุรกายจำพวกเปรต ดังมีคำกล่าวรับรองไว้ว่า “ชั่วชั่วซึ่ดีซึ่สงฆ์” แต่ในระบบความคิดและโลกจินตนาการที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานนั้น เปิดโอกาสให้ชาวบ้านผูกเรื่องและเล่าเรื่องล้อเลียนวิพากษ์วิจารณ์พระสงฆ์ได้ เป็นการสร้างสาระจากความลวง พระสงฆ์ในฐานะตัวละครเอกของเรื่องจึงปรากฏภาพลักษณ์ที่ไม่เหมาะสมเพียงเพื่อสร้างมุขตลกให้เกิดขึ้นในนิทานก้อมอีสาน

คำสำคัญ: การกิน; พระสงฆ์; นิทานก้อม

Abstracts

The purpose of the study was to study the nutritional consumption behaviors of Thai monks in Isan storytelling. The results shown that the nutritional consumption behaviors of Thai monks in Isan storytelling presented “Thought System and Imagination” of the local people to Thai monks by “renovating” between the “Truth” from disciplines and “lying” from imagination. Consequently, these occurred storytelling about the nutritional consumption behaviors of Thai monks, and the opposite of “Thought and Belief” which presented for relieving and relaxing “repressing” and for venting “pressing” of the local people who were in the force of society, for example, regulations, traditions, belief. Therefore, Isan storytelling was used as an instrument. In the real world of Buddhist society believes that mentioning to Thai monks in sense of humor is the prohibition. If talking or gossiping about Thai monks, these could bring you to hell and turn to be monsters. It is said that “depends on the fate”. However, in the imagination of Isan storytelling gave chances for people to write stories, tell stories, parody, and criticize Thai monks in order to create story from lying. Therefore, the images of Thai monks who were the main characters were not appropriate because this is the style of telling stories.

Keywords: Eating; Monks; Bending Tales

บทนำ

นิทานก้อมในฐานะเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะของชาวบ้านอีสาน ได้ถูกประกอบสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือด้านความบันเทิงใจให้กับบุคคลในสังคม ซึ่งเป็นชุดของระบบความคิดในโลกจินตนาการที่ต้องการเบียดขับอารมณ์ที่เคร่งเครียดจากการทำงาน รวมถึงภาวะกฎระเบียบกติกาทิศทางสังคมที่เคร่งครัด ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และยังต้องการเบียดขับความกดดันที่ทับซ้อนอยู่ในใจให้ผ่อนคลายลง

เนื้อเรื่องของนิทานก้อมอีสานโดยทั่วไป ประกอบไปด้วยเรื่องทะเลาะเถียงกันหย่าร้าง ล้อเลียนบุคคลในสังคม แหกขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม เน้นความเพลิดเพลินสนุกสนานตลกขบขัน ตัวละครที่ผูกขึ้นในเนื้อเรื่องส่วนมากจะเป็นบุคคลที่มีพลังอำนาจทางสังคม เช่น กษัตริย์หรือบุคคลชั้นปกครอง พระสงฆ์ สามเณร ชี พ้อตา แม่ยาย ปู่ ย่า ลูกเขย ลูกสะใภ้ เป็นต้น (ปฐม หงส์สุวรรณ, 2551 : 185)

การผูกเรื่องมักจะสร้างตัวละครที่เป็นคู่ตรงข้ามให้ได้ปะทะกันอยู่เสมอ การช่วงชิงความเด่นของตัวละครเห็นได้ชัด การได้เปรียบเสียเปรียบเกิดจากองค์ประกอบของตัวละครที่ถูกสร้างขึ้นมาให้มีไหวพริบมีปัญญา เก่งกว่าดีกว่า ที่สำคัญผู้ที่เป็นฝ่ายได้เปรียบจะเป็นผู้ต่อยอำนาจทางสังคมเป็นส่วนมาก การได้เปรียบเสียเปรียบนี้จะถูกผลิตซ้ำในเหตุการณ์เสมอ เช่น กษัตริย์หรือชนชั้นผู้ปกครองปะทะกับประชาชน พระสงฆ์ปะทะกับสามเณร พระสงฆ์ปะทะกับชี พ้อตาปะทะกับลูกเขย แม่ยายปะทะกับลูกเขย พี่เขยปะทะกับน้องเมีย ปู่ปะทะกับลูกสะใภ้ เพื่อนปะทะกับเพื่อน เป็นต้น ซึ่งบุคคลที่กล่าวถึงทั้งหมดนี้มีพฤติกรรมบางอย่างเป็นสิ่งต้องห้ามไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม

แต่ในนิทานก้อมอีสานนั้น ยิ่งตัวละครมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเท่าใดยิ่งสร้างความตลกขบขัน สนุกสนานเพลิดเพลินเท่านั้น จุดเด่นของนิทานก้อมอยู่ที่การเสียดสีเสียดเย้ยของตัวละครที่เป็นคู่ตรงข้ามที่ผูก เล่าขึ้นมา แต่ผู้เสียดสีเสียดเย้ยส่วนมากเป็นกษัตริย์หรือชนชั้นผู้ปกครอง พระสงฆ์ พ่อตา แม่ยาย ลูกสะใภ้ แม่ ยาย น้องเมีย ผู้ที่เอาชนะได้ส่วนมากจะเป็นชาวบ้าน สามเณร ลูกเขย พี่เขย ปู่ และจบลงด้วยความ สนุกสนานขบขัน

พระสงฆ์สามเณรก็เป็นอีกกลุ่มที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาในนิทานก้อมอีสานเช่นเดียวกัน ภาพลักษณ์ จะถูกนำเสนอให้เป็นตัวตลกขบขัน โดยส่งผ่านทางพฤติกรรมการทูล การละม่อมโลภมาก การขาดไหวพริบ ปัญญา การบริโภคที่ผิดปกติ ซึ่งทั้งหมดล้วนแล้วแต่เกิดจากชุดความคิดที่เป็นจินตนาการทางสังคมที่ผูกเรื่อง ขึ้นมาเพื่อผ่อนคลายทั้งสิ้น

แต่ในความเป็นจริงพระสงฆ์สามเณรเป็นภาพแทนของผู้ทรงศีล ผู้ปฏิบัติตนตามธรรมคำสอน เป็นผู้ เพียรละจากสิ่งที่เป็นอธรรม เป็นต้นแบบของชาวพุทธ เป็นที่เคารพสักการะของชาวพุทธ บุคคลใด ๆ จะ ล้อเลียนลบหลู่ไม่ได้ แต่ในโลกของจินตนาการที่ปรากฏในวรรณกรรมนิทานก้อมอีสานนั้น กลับกลายเป็นเรื่อง ตลกขบขันทั้งสิ้น

วิถีการกินของพระสงฆ์นั้น ตามพระธรรมวินัยได้บัญญัติไว้ในสิกขาบทหมวดโภชนวรรค และยัง ปรากฏในหมวดของเสขียะวัตรอีกด้วย นอกจากนั้นยังระบุถึงการบริโภคเนื้อสัตว์ที่ต้องห้าม 10 ประเภทอีก ด้วย พระสงฆ์ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หากไม่ปฏิบัติตามเรียกว่า “ต้องอาบัติ” หรือ “ทุศีล” หรือ “ละเมิดพระธรรมวินัย” แต่พระสงฆ์ที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานกลับเป็นคู่ตรงข้ามปะทะกับพระธรรมวินัยที่ เป็นพุทธบัญญัติไว้ ซึ่งที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานกลับเป็นการสร้างภาพลักษณ์วิถีการกินของพระสงฆ์ให้เป็น มุขตลกขบขัน และได้แตกเรื่องไปสู่สื่อบันเทิงอื่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย อัตลักษณ์ การสร้างพื้นที่ การผลิตซ้ำ และพลวัตของนิทานก้อมอีสาน
2. เพื่อศึกษาวิถีการกินของพระสงฆ์กับการสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) ทางวรรณกรรม ข้อมูลที่ใช้ วิเคราะห์คือเรื่องเล่านิทานก้อมอีสาน จากวิถีทัศน์ชุดนิทานก้อมของ สี คันโช และจากอินเทอร์เน็ต โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยได้สำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ (1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคติชนวิทยา (2) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานก้อมของ สี คันโช

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นการศึกษาดังนี้ 1. เพื่อศึกษาความหมาย อัตลักษณ์ การสร้างพื้นที่การผลิตซ้ำ และพลวัตของนิทานก้อมอีสาน 2. เพื่อศึกษาวิถีการกินของพระสงฆ์กับการสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีคติชนวิทยาที่ได้ให้ความหมายว่า คติชนวิทยาเป็นวิธีการศึกษาถึงกระบวนการคิด ความศรัทธา ความเชื่อ และแบบแผนการปฏิบัติการทางทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการระบายความเก็บบกผ่านเรื่องเล่าประเภทนิทาน ซึ่งต่างจากความเป็นจริง มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

บทความเรื่อง วิถีการกินของพระสงฆ์กับการสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน ผลการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

นิทานก้อม : ความหมาย

นิทานก้อม หมายถึง เรื่องเล่าที่เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะขนาดสั้น สื่อความเข้าใจง่าย ไม่มีความสลับซับซ้อนของโครงเรื่องและตัวละคร ใช้เวลาเล่าเพียงน้อยนิดก็จบเรื่อง เป็นชุดความคิดของโลกจินตนาการที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ ถึงแม้ว่าในนิทานก้อมบางเรื่องอาจสอดคล้องกับชีวิตจริงของมนุษย์ก็มี หรือชีวิตจริงของมนุษย์อาจสอดคล้องกับนิทานบางเรื่องก็มี แต่ในการเล่าเรื่องไม่ได้ระบุพาดพิงถึงบุคคลใดให้ได้รับความเสียหาย นิทานก้อมจึงมีอิสระในตัวเองและสามารถเพิ่มอรรถรสได้อย่างไร้ขีดจำกัด เพียงแต่กล่าวขึ้นต้นการเล่าเรื่องราว ในกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว.... หรือ มีเมืองอยู่เมืองหนึ่ง..... หรือมีวัดอยู่วัดหนึ่ง..... หรือมีครอบครัวอยู่ครอบครัวหนึ่ง..... เป็นต้น และที่สำคัญ นิทานก้อมจะมีเนื้อหาที่ฟังแล้วเพลิดเพลินสนุกสนาน ตลกขบขัน ปะปนไปด้วยเรื่องลามกหยาบโลน

อีสาน : ความหมาย

อีสาน หมายถึง ชื่อที่ใช้เรียกพื้นที่อาณาเขตบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งนิยมเรียกให้สั้นว่าภาคอีสาน นอกจากนั้นยังรวมถึงเป็นชื่อเรียกบุคคลที่กำเนิดในภาคอีสานด้วย ซึ่งนิยมเรียกว่าคนอีสาน และยังรวมถึงภาษาที่บุคคลใช้สื่อสารในวิถีชีวิตเรียกว่าภาษาอีสาน อีสานมีคำที่ใช้ร่วมกันอยู่ 1 คำ คือ คำว่า อีสาน หากให้ความหมายจะหมายถึงการระบุบ่งบอกทิศตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น แต่คำว่า อีสาน มีการสื่อความหมายถึงพื้นที่ภาคอีสาน กลุ่มคนอีสาน และภาษาอีสานด้วย

อัตลักษณ์ของนิทานก้อมอีสาน

ลักษณะความเป็นตัวตนของนิทานก้อมอีสานนั้น

1. ฟังได้ทุกเพศทุกวัย คือ เด็กก็ฟังได้ ผู้ใหญ่ก็ฟังดี ผู้สูงวัยยิ่งชอบฟัง ไม่มีเส้นแบ่งอายุและเพศของผู้ฟัง

2. เนื้อเรื่องสั้น คือ เป็นเรื่องเล่าที่มีขนาดสั้นสามารถใช้เวลาไม่มากนักก็จบ
3. สื่อความเข้าใจง่าย คือ โครงเรื่องหรือแก่นเรื่องไม่สลับซับซ้อน
4. ตลกปะปนกับหยาบโหลน คือ การเดินเรื่องมีลักษณะตลกขบขันหรือบางครั้งปนกับหยาบโหลนไปด้วย และโดยทั่วไปจะจบลงด้วยการไต่ฮา
5. อิศระจากทุกระบบของสังคม คือ การผูกเรื่องขึ้นมาเล่านั้นจะไม่ยึดติดกับกรอบระบบระเบียบของสังคม ไม่เกรงกลัวต่อความผิดใด ๆ ทั้งทางพฤตินัยและนิตินัย
6. อยู่ในโลกของจินตนาการ คือ สามารถผูกเรื่องเล่าให้สมจริงหรือเหนือจริงได้จากชุดความคิดของจินตนาการ
7. สอดคล้องและเป็นคู่ตรงข้ามกับคติวิธีสังคม คือ จากตัวละคร พฤติกรรมตัวละคร วิธีการ เป็นอยู่ที่สอดคล้องกับวิถีชนของเจ้าของนิทานก้อม แต่กลับสร้างพฤติกรรมตัวละครให้เป็นคู่ตรงข้ามกับคติวิธีทางสังคมให้มากที่สุด

การสร้างพื้นที่ของนิทานก้อมอีสาน

การสร้างพื้นที่ของนิทานก้อม มีดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมลงแขกแรงงานของสังคม การลงแขกขอแรงงานกันเป็นวิถีปฏิบัติของชุมชนในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะชุมชนพื้นที่คนอีสานก็เช่นกัน ฤดูกาลสิกรรมจะปรากฏการขอแรงงานจากเพื่อนร่วมชุมชนให้มาช่วยงานเสมอ ขณะช่วยแรงงานของกลุ่มชนก็จะผ่อนคลายด้วยการสนทนา ถามข่าวคราว รวมถึงการเล่าเรื่องต่าง ๆ สู้กันฟัง ยิ่งไปกว่านั้นคนใดที่มีเรื่องเล่ามุกตลกขบขันก็จะพยายามเล่าให้กลุ่มผู้ช่วยแรงงานได้ฟัง เป็นการทำลายบรรยากาศความเจ็บ ความเหน็ดเหนื่อย รวมถึงระบายอารมณ์ความเคร่งเครียดไปด้วย และในกลุ่มผู้ช่วยแรงงานก็จะชอบฟังเรื่องเล่าที่สนุกสนานตลกขบขันเป็นอย่างมาก นิทานก้อมจึงได้รับความนิยมและมีพื้นที่ในขณะช่วยแรงงานจากการลงแขก พบว่า หากคนใดเล่านิทานก้อมได้หลากหลายเรื่องและเล่าด้วยความสนุกสนานเฮฮา คนนั้นจะได้รับเชิญเป็นกรณีพิเศษ และผู้ไปช่วยงานมักจะถามเจ้างานว่าคนที่เล่านิทานก้อมเก่ง ๆ ไปช่วยงานด้วยหรือไม่ (ประคอง นิมมานเหมินท์, 2551 : 193)

2. กิจกรรมงานวัฒนธรรมประเพณีของสังคม พื้นที่ของนิทานก้อมจะปรากฏในกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีของสังคม เช่น งานฮีตสิบสองเวนงนศพ ลงช่วงตอนเย็น ลงเงินช่วยงานที่วัด เตรียมงานแต่งงาน เตรียมงานบุญประเพณี ซึ่งกิจกรรมงานเหล่านี้จะต้องมีเรื่องเล่าประเภทนิทานก้อมเข้าไปเกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะกิจกรรมเหล่านี้ต้องใช้ระยะเวลาอยู่รวมกันนานหลายชั่วโมง หรือหลายวันหลายคืน จึงเป็นพื้นที่ให้นิทานก้อมได้สื่อความบันเทิงกับผู้ร่วมงาน

3. กิจกรรมนันทนาการของสังคม การรื่นเริงบันเทิงใจมีหลากหลายรูปแบบที่เป็นนันทนาการให้กับสังคม นิทานก้อมก็เป็นอีกสื่อบันเทิงหนึ่งที่มีพื้นที่ให้ความบันเทิงสนุกสนานเพลิดเพลิน อาจอยู่ในรูปแบบของการแข่งขันเล่านิทานก้อม การว่าจ้างนักเล่านิทานก้อมเพื่อสมโภชงาน หรืออยู่ในรูปของการแสดงละครเวที

4. ในวงสนทนา การร่วมวงสนทนากันนับตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปย่อมมีเรื่องสนทนากันหลากหลาย เรื่อง ทั้งเรื่องงาน เรื่องกิน เรื่องเที่ยว เรื่องเกี่ยว รวมถึงเรื่องเล่นด้วย และในวงสนทนานี้ก็เป็นพื้นที่ของนิทาน ก้อมอีกด้วย วงสนทนาจะสนุกสนานเพลิดเพลินมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเรื่องที่น่าสนใจที่นำมาสนทนา ยิ่งนำนิทาน ก้อมมาเล่าเพื่อความเฮฮาแล้ว ในวงสนทนานั้นยิ่งสนุกสนานไม่ อยากเลิก

การถูกเบียดขับและถูกช่วงชิงพื้นที่ของนิทานก้อมอีสาน

การถูกเบียดขับและถูกช่วงชิงพื้นที่ของนิทานก้อมอีสาน มีดังต่อไปนี้

1. เพลง นิทานก้อมถูกเบียดขับและถูกช่วงชิงพื้นที่จากสื่อบันเทิงประเภทเพลงหลาย ๆ ประเภท ที่กล่าวเช่นนี้เพราะว่า เพลงเป็นสื่อบันเทิงที่ได้รับความนิยมจากผู้ฟังทุกเพศทุกวัย แต่ละเพศแต่ละวัยอาจชื่นชอบเพลงต่างประเภทกัน เช่น เพลงเพื่อชีวิต เพลงสากล เพลงไทยสากล เพลงสตริง เพลงหวาน เพลงอมตะ เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เป็นต้น เพลงแต่ละเพลงมีขนาดเนื้อร้องพร้อมประกอบดนตรีมีความยาวประมาณ 3-5 นาที หรือสั้นยาวกว่านี้ก็ไม่มากนัก ในเนื้อหาของเพลงแต่ละเพลงจะเป็นเรื่องเล่าหนึ่งเรื่องที่เขาจบลงในเพลงนั้น ๆ เหมือนกับการเล่านิทานก้อม นอกจากนั้นเพลงก็หาฟังได้ง่ายด้วย แต่นิทานก้อมนั้นต้องมีทั้งผู้เล่า และมีทั้งผู้ฟัง หากมีผู้ฟังอยากฟังแต่ไม่มีผู้เล่า หรือหากมีผู้เล่าอยากเล่าแต่ไม่มีผู้ฟังก็ไม่สามารถเล่าหรือฟังได้ ส่วนเพลงนั้นหาฟังง่ายและได้รับความนิยมจากผู้ฟังเรื่อยมา ในเนื้อหาของเพลงก็มีทั้งถูกตลกสนุกสนานฟังแล้วเพลิดเพลินคลายอารมณ์ และมีหลากหลายรสที่ปรากฏในบทเพลง นิทานก้อมจึงถูกเบียดขับและถูกช่วงชิงพื้นที่จากบทเพลงประเภทต่างๆ อีกด้วย

2. หมอลำ หากกล่าวถึงหมอลำแล้วสามารถจัดเป็นประเภทตามรูปแบบการลำได้ คือ หมอลำกลอน จะลำจบเป็นกลอน ๆ เช่น กลอนไหว้ครู กลอนถามข่าว กลอนบอกที่อยู่ กลอนสอน กลอนเล่าเรื่อง นิทาน กลอนประวัติศาสตร์ การลำก็จะแบ่งออกเป็น ลำทางสั้น ลำทางยาว ลำล่อง ลำเตี้ย ลำเดิน การลำกลอนจะมีหมอลำเพียงฝ่ายชาย 1 คน ฝ่ายหญิง 1 คน และหมอแคน 1-2 คนเท่านั้น แต่ในปัจจุบันมีหมอลำกลอนซึ่งหรือหมอลำซึ่งที่ใช้คนลำมีฝ่ายชาย ฝ่ายหญิง หมอแคน นักดนตรี หางเครื่อง ตัวประกอบ ตัวตลก รวมแล้วระหว่าง 30-50 คน การลำก็ประยุกต์ระหว่างลำกลอนเดิมกับเพลงและหมอลำอื่น จากหมอลำกลอนแล้ว ก็กล่าวถึงหมอลำซึ่ง ซึ่งจะมีหมอลำฝ่ายชาย 2 คน ฝ่ายหญิง 1 คน และหมอแคน 1-3 คน การลำด้านฝ่ายชายก็จะชิงไหวพริบอวดปัญญาอ้างความสามารถของตนให้ฝ่ายหญิงรับพิจารณาว่าจะเลือกใคร เป็นที่สนุกสนานเพลิดเพลินเฮฮาทั้งผู้ลำและผู้ฟัง ต่อมาก็คือลำเพลิน ซึ่งลำเพลินนี้จะลำเป็นเรื่องและใช้เวลาลำตั้งแต่เวลาประมาณ 3 ทุ่ม จนถึงสว่าง แต่ที่เรียกว่าเพลิน คือ การเดินกลอนสลับเรื่องไปเรื่อย ๆ ฟังแล้วเพลิน และได้พัฒนาแตกชื่อเป็นลำเพลินอีกประเภทหนึ่ง และสุดท้ายเป็นหมอลำเรื่อง หรือหมอลำหมู่ หรือหมอลำเรื่องต่อกลอน การลำเรื่องต้องใช้เวลายาวนานเหมือนกับหมอลำเพลินที่กล่าวแล้ว แต่มีข้อแตกต่างกันคือ หมอลำกลอนจะมีเอกลักษณ์คำเกริ่นกลอนว่า พอแต่เปิดผ้ามานั่งแจ้สว่างวิไลตา.... หรือ พอแต่เปิดผ้ามานั่ง..... การแต่งกายของหมอลำกลอนก็จะแตกต่างจากหมอลำหมู่ ท่วงท่าของสังวาท การพ้อนก็แตกต่างกับหมอลำหมู่ ส่วนหมอลำหมู่จะไม่เน้นการเดินกลอนหรือเตี้ยกลอน จะลำเป็นเรื่องเป็นราวไปจนจบ ทั้งหมดที่

กล่าวถึงนี้เชื่อมโยงให้เห็นถึงการนำนิทานก้อมไปปรับหรือสร้างเพื่อเล่นหรือแสดงแทนการเล่าเรื่องของนิทานก้อม

3. ภาพยนตร์/ละคร การดูหรือฟังภาพยนตร์/ละครนั้นก็ได้รับความนิยมอีกวิธีหนึ่ง เรื่องราวที่ปรากฏในภาพยนตร์/ละครก็เป็นเรื่องเล่าที่มีฉาก มีตัวละคร มีบทแสดง มีแก่นเรื่อง มีการเดินเรื่องเหมือนกันกับนิทานก้อม แต่ในภาพยนตร์/ละครอาจใช้เวลายาวนานกว่านิทานบ้าง แต่ทั้งหมดก็สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินบันเทิงใจได้เป็นอย่างดี บทบาทสมมุติที่ตัวแสดงหรือตัวละครทำให้เห็นภาพสมจริงชัดเจนกว่าการเล่านิทานก้อม นอกจากนั้นภาพยนตร์/ละครก็สามารถปรับสร้างให้อยู่ในรูปแบบของภาพยนตร์การ์ตูน ภาพยนตร์สั้น ภาพยนตร์โฆษณา ละครสั้น ละครเวที และทั้งภาพยนตร์/ละครก็เป็นส่วนหนึ่งของการเล่าเรื่องนิทานก้อมอีกด้วย

4. เรื่องสั้น/นวนิยาย การผูกเรื่องขึ้นของโลกจินตนาการเป็นชุดความคิดของบุคคลในสังคม การผูกเรื่องขึ้นในแต่ละยุคสมัยจะได้รับการเรียกขานชื่อผู้ผูกเรื่องตามผลงานที่ออกมาให้มีความแตกต่างกัน เช่น นักปราชญ์ กวี นักแต่ง นักเขียน ผู้ประพันธ์ ผู้แปล ผู้เรียบเรียง เป็นต้น ซึ่งเรื่องสั้น/นวนิยายก็เป็นส่วนหนึ่งของชุดความคิดที่ผูกเรื่องขึ้นในโลกของจินตนาการมนุษย์ เรื่องสั้น/นวนิยายถูกส่งผ่านสู่ผู้เสพด้วยกลวิธีที่หลากหลายรูปแบบ แต่ทั้งหมดก็มีตัวบทและบริบทเหมือนกับนิทานก้อมที่เคยเป็นที่นิยมเสพกันมา เพียงแต่ปรับหรือโครงสร้างให้แปลกแตกต่างออกไป

5. เทคโนโลยี การเบียดขับและช่วงชิงพื้นที่ของนิทานก้อมอีสานจากเทคโนโลยีที่ความรุนแรงมากขึ้น จากบทบาทสื่อที่เป็นผลผลิตจากนวัตกรรมเทคโนโลยีทำให้สังคมยอมรับและมีความจำเป็นต่อวิถีชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้นั้น ทำให้การส่งผ่านข้อมูลข่าวสารการบันเทิงถึงผู้บริโภคอย่างรวดเร็วทันใจ และทุกเรื่องที่ต้องการ ทำให้นิทานก้อมถูกเบียดขับและช่วงชิงพื้นที่ไป หากผู้มานั่งเล่านิทานก้อมในกิจกรรมของชุมชนลดน้อยลงและหมดในที่สุด หากผู้ที่จะมานั่งฟังนิทานก้อมในกิจกรรมของชุมชนเหมือนแต่ก่อนก็ลดน้อยลงและหมดไปในที่สุดเช่นเดียวกัน หากต้องการฟังก็สามารถหาซื้อวีดิทัศน์เกี่ยวกับนิทานก้อมมาฟังมาดูกัน หรือบางทีก็เข้าเว็บไซต์สืบค้นหาข้อมูลเพื่อสนองความต้องการของตนเองเท่านั้น

นิทานก้อมอีสานกับการผลิตซ้ำ

การผลิตซ้ำที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสาน มีดังต่อไปนี้

1. การผลิตซ้ำตัวละคร ที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานที่เป็นตัวละครถูกผลิตซ้ำ เช่น กษัตริย์ไม่สู้ฉลาด ไม่เก่งกล้าสามารถ พ่อตาหรือแม่ยายที่เป็นฝ่ายเสียเปรียบลูกเขยทุกเรื่อง น้องเมียเป็นฝ่ายเสียรู้พี่เขยอยู่เสมอ หลวงพ่อหรือหลวงตาเป็นฝ่ายเสียเล่ห์เหลี่ยมสามเณรทุกครั้ง

2. การผลิตซ้ำพฤติกรรมตัวละคร พฤติกรรมของตัวละครที่ผลิตซ้ำในนิทานก้อมอีสาน เช่น พฤติกรรมการแสดงไหวพริบสติปัญญา พฤติกรรมแสดงความโง่ฉลาด พฤติกรรมการขยันเกียจคร้าน พฤติกรรมการได้เปรียบเสียรู้ พฤติกรรมคุยโม้อวด พฤติกรรมลามกหยาบโลน เป็นต้น

3. การผลิตซ้ำโครงเรื่อง การผลิตซ้ำโครงเรื่องที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสาน เช่น โครงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์หรือชนชั้นผู้ปกครอง เกี่ยวกับพระสงฆ์สามเณรรวมถึงซี เกี่ยวกับบุคคลต้องห้ามในครอบครัว และที่สำคัญในโครงเรื่องแสดงถึงคู่ตรงข้ามเสมอ

4. การผลิตซ้ำของเหตุการณ์ การผลิตซ้ำของเหตุการณ์ที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสาน เช่น มุกตลก ขบขัน ผู้มีพลังอำนาจทางสังคมต่อยกว่า จบลงด้วยการคลี่คลายและผ่อนคลายเป็นต้น

ผลวัตของนิทานก้อมอีสาน

ผลวัตของนิทานก้อมอีสาน มีดังต่อไปนี้

1. มุขปาฐะ การเล่าเรื่องนิทานก้อมอีสานไม่ทราบแน่ชัดว่าเกิดขึ้นในช่วงใดสมัยใด แต่ที่สำคัญเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นด้วยการเล่า การเล่าเรื่องต้องประกอบด้วยองค์สำคัญ เช่น ผู้เล่าต้องมีโวหาร มีน้ำเสียงลึกลับ มีองค์ความรู้เพียงพอ เป็นพหุสูต ถึงจะได้รับความสนใจจากผู้ฟัง

2. ลายลักษณ์ การเล่าเรื่องนิทานก้อมอีสานที่เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะได้เลื่อนไหลสู่วรรณกรรมลายลักษณ์ โดยมีผู้สนใจออกเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้รู้ผู้เล่านิทานในท้องถิ่นต่าง ๆ แล้วนำมาเรียบเรียงและวิเคราะห์ออกเป็นหนังสือเอกสารตลอดถึงงานวิจัย ทั้งหมดนี้เป็นการสืบค้นข้อมูลจากมุขปาฐะเปลี่ยนผ่านเป็นลายลักษณ์

3. วิถีทัศน์ ความเป็นอัตลักษณ์ของนิทานก้อมอีสานพร้อมกับความเป็นมรดกทางสังคม ก็มีกลุ่มบุคคลที่ต้องการจะสื่อนิทานก้อมอีสานจากมุขปาฐะสู่ลายลักษณ์และด้วยวิถีทัศน์ ซึ่งจะเล่าเรื่องโดยส่งผ่านฉาก ตัวละคร เหตุการณ์ที่สมจริงมากขึ้น สามารถส่งเรื่องเล่าผ่านทางหูและทางตาไปพร้อม ๆ กันได้

4. เทคโนโลยี ศูนย์กลางการรวบรวมข้อมูลข่าวสารการบันเทิงในปัจจุบันต้องยอมรับกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่พัฒนาให้สังคมมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปทุกด้าน นิทานก้อมอีสานก็ถูกบันทึกเป็นข้อมูลทั้งลายลักษณ์และวิถีทัศน์ให้ได้ศึกษาหาความรู้และเพื่อความบันเทิงทางอารมณ์ได้สะดวกและง่ายขึ้น

พระสงฆ์ : ความหมาย และพลังอำนาจทางสังคม

พระสงฆ์ ภาษาอีสานเรียกขานได้หลายศัพท์ ขึ้นอยู่กับบริบททางสัมพันธ์และเกณฑ์อายุ หากมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติก็จะเรียกขานตามชั้นของญาติ เช่น หลวงพี่ หลวงน้า หลวงอ่าว หลวงลุง หลวงพ่อ หลวงพ่อใหญ่ หลวงปู่ ขึ้นอยู่กับผู้เรียกขานและผู้ถูกเรียกขานว่าเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ทางสายญาติอย่างไร ต่อมาก็เรียกตามเกณฑ์อายุ หากผู้เรียกขานอายุมากกว่าพระสงฆ์ที่ถูกเรียกขานก็มีคำเรียกว่า หม่อม หลวงพี่ อาจารย์ แต่หากได้ยกฐานะการฮอตตรงเปลี่ยนผ้าครองตามประเพณีปฏิบัติ ก็จะต้องเรียกตามลำดับ เช่น ญาชา เจ้าหัวชา สูงขึ้นไปอีกเรียกว่า ญาครู เจ้าหัวครู และหากได้รับการแต่งตั้งสมณศักดิ์ก็จะเรียกตามราชทินนาม เช่น พระครู เจ้าคุณ แต่ถ้าพระสงฆ์อายุมากกว่าผู้เรียกขาน มีคำเรียกว่า หลวงพี่ หลวงพ่อ หลวงพ่อใหญ่ หลวงปู่

นอกจากนั้น ยังมีคำเรียกขานจำเพาะบ่งบอกถึง “ตัวตน” ของผู้ถูกเรียกได้ชัดเจน คือคำเรียกขานว่า หลวงพ่อ กับ หลวงตา คำว่าหลวงพ่อนั้นบ่งบอกถึงควมมีอายุมาก ส่วนคำว่าหลวงตาบ่งบอกถึงว่าเคยแต่งงานมีเมียมีลูกมาแล้ว และได้มาบวชเมื่อตอนแก่ ตัวตนของพระสงฆ์ที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานจึงถูกเรียกว่า “หลวงพ่อ” หรือ “หลวงตา”

หลวงพ่อหรือหลวงตาในนิทานก้อมอีสานจึงเป็นผู้มีอายุมาก ไม่สู้ฉลาด ละโมบโลภมาก ตื้อรั้นไม่ยอมใคร มีทิฐิสูง และทุศีล

ส่วนสามเณร ภาษาอีสานมีคำเรียกขานว่า จัว จัวน้อย เจ้าหัวน้อย อ้ายจัว อ้ายจัวน้อย เณร สามเณร อ้ายเณร ลูกจัว ลูกเณร ขึ้นอยู่กับบริบทของผู้เรียกขานและผู้ถูกเรียกขาน

จากที่ศึกษานิทานก้อมอีสานที่ผูกเรื่องตัวละครที่เป็นภาพลักษณ์ของพระสงฆ์พบว่า กล่าวถึงเฉพาะ หลวงพ่อหรือหลวงตาที่อยู่ในพื้นที่วัดบ้านนอก และมีจำนวนพระสงฆ์ไม่มากนัก ตัวละครที่เป็นคู่ตรงข้ามของ หลวงพ่อหรือหลวงตา คือ ญาติโยม สามเณรหรือจัวน้อย รวมถึงชีด้วย

พระสงฆ์หากกล่าวในโลกของความเป็นจริงแล้ว เป็นผู้มั่งคั่งอำนาจทางสังคมมาก เป็นกลุ่มชนชั้นสูง เป็นที่เคารพสักการะกราบไหว้ของเหล่าพุทธศาสนิกชน

พระสงฆ์กับวิถีการกินตามหลักพระธรรมวินัย

การกินของพระสงฆ์มีคำศัพท์เรียกจำเพาะว่า “ฉัน” เช่น กินข้าว เรียกให้ลูกต้องว่า “ฉันข้าว” กินน้ำ เรียกว่า “ฉันน้ำ” ที่สำคัญพระสงฆ์ต้องปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยเกี่ยวกับการฉันอย่างเคร่งครัด หากไม่ปฏิบัติตามเรียกว่า “ต้องอาบัติ” หมายถึงการก้าวล่วงสิกขาบทหรือข้อห้ามตามพระธรรมวินัย เรียกให้เข้าใจง่ายว่า “ผิดศีล”

การฉันของพระสงฆ์ได้กล่าวไว้ในพระไตรปิฎกหมวดพระวินัยปิฎก ว่าด้วยเรื่องโภชนวรรคหรือการฉันอาหารของภิกษุ มี 10 ข้อ พอสรุปได้ดังนี้

สิกขาบทที่ 1 ห้ามฉันอาหารในโรงพักเดินทางเกิน 1 มื้อ สาเหตุเกิดจากภิกษุฉันพคคดียไปฉันอาหารในโรงพักเดินทางที่คณะเจ้าของเขาจัดอาหารให้เป็นทานแก่คนเดินทางที่มาพัก แล้วถือโอกาสไปพักและฉันเป็นประจำ เป็นที่ติเตียนของผู้พบเห็น พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า ภิกษุพึงฉันอาหารในโรงพักเพียงมื้อเดียว ถ้าฉันเกินกว่านั้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ และภายหลังได้ทรงผ่อนผันอนุญาตให้ภิกษุผู้เป็นไข้ ซึ่งเดินทางต่อไปไม่ไหวฉันเกินมื้อเดียวได้

สิกขาบทที่ 2 ห้ามฉันอาหารรวมกลุ่ม มีสาเหตุที่เกิดจากพระเทวทัตได้เสื่อมลาภสักการะ จึงต้องเที่ยวออกหาขออาหารตามสกุล แล้วฉันรวมกลุ่มกับบริษัของตน มนุษย์ทั้งหลายพากันตำหนิติเตียน พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า ภิกษุฉันอาหารรวมกัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ภายหลังทรงอนุญาตผ่อนผันให้เมื่อเป็นไข้ เมื่อถึงหน้าถวายจีวร เมื่อถึงคราวทำจีวร เมื่อเดินทางไกล เมื่อไปทางเรือ เมื่อประชุมกันอยู่ มาก ๆ เมื่อนักบวชเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหาร

สิกขาบทที่ 3 ห้ามรับนิมนต์แล้วไปฉันอาหารที่อื่น สาเหตุเกิดจากกรรมกรผู้ยากจนคนหนึ่ง ได้นิมนต์ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขไปฉันที่บ้าน ภิกษุทั้งหลายไปเที่ยวบิณฑบาตและได้ฉันเสียก่อนไปงานนิมนต์ อาจจะคิดไปว่าอาหารจะไม่ประณีตหรือไม่พอนั้น เมื่อเข้าไปฉันที่บ้านกรรมกรคนนั้นจึงฉันได้เพียงเล็กน้อยเพราะอิ่มมาก่อนแล้ว ความจริงในวันนั้นอาหารมีมาก เพราะชาวบ้านรู้ว่าการทำบุญก็ได้เอาของขบเคี้ยวไปช่วยอย่างมาก พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า เป็นอาบัติปาจิตตีย์ เพราะรับนิมนต์แล้วไปฉันอาหารในที่อื่นก่อน ภายหลังทรงผ่อนผันอนุญาตให้ในยามเจ็บไข้ ในหน้าถวายจีวร ในคราวทำจีวร มอบให้ภิกษุอื่นฉันในที่นิมนต์แทน

สิกขาบทที่ 4 ห้ามรับบิณฑบาตเกิน 3 บาตร มูลเหตุกล่าวถึงมารดานางกาณาทำขนมไว้จะให้บุตรนำไปสู่สกุลแห่งสามี ภิกษุเข้าไปรับบิณฑบาตแล้วกลับบอกกันต่อไปให้ไปรับ นางจึงถวายจนหมด แม้ในครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 ที่ทำขนมก็หมดเช่นครั้งก่อน จนบุตรของนางกาณาไม่ได้ไปสู่สกุลสามีตามที่ตั้งใจไว้ ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุตรของนาง พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า ภิกษุเข้าไปสู่สกุล ถ้าเขาปวารณาด้วยขนมหรือด้วยข้าวสัตตมุงเพื่อนำไปได้ตามปรารถนาไว้ พึงรับเพียงเต็ม 2-3 บาตร ถ้ารับเกินกว่านั้น ต้องปาจิตตีย์ ทางที่ชอบ ภิกษุรับ 2-3 บาตรแล้ว พึงนำไปแบ่งกับภิกษุทั้งหลาย

สิกขาบทที่ 5 ห้ามฉันอีกเมื่อฉันในที่นิมนต์เสร็จแล้ว สาเหตุเกิดจากภิกษุรับนิมนต์ไปฉันบ้านพรหมณ์คนหนึ่ง แล้วบางรูปไปฉันที่อื่นอีกหรือไปรับบิณฑบาตอีก พรหมณ์ได้กล่าวติเตียนและแสดงความน้อยใจ พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า ภิกษุฉันเสร็จแล้วบอกไม่รับอาหารที่เขาเพิ่มให้แล้ว เคี้ยวหรือฉันของเคี้ยวของฉันอีก ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ภายหลังทรงอนุญาตให้ฉันอาหารที่เป็นเดนได้

สิกขาบทที่ 6 ห้ามพูดให้ภิกษุที่ฉันแล้วฉันอีกเพื่อจับผิด จากเหตุที่ภิกษุรูปหนึ่งรู้ว่า ภิกษุอีกรูปหนึ่งฉันในที่นิมนต์เสร็จแล้ว แกล้งชักชวนให้ฉันอาหารอีก เพื่อจับผิดตามสิกขาบทที่ 5 พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทปรับอาบัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ทำเช่นนั้น

สิกขาบทที่ 7 ห้ามฉันอาหารในเวลาวิกาล (ตั้งแต่เที่ยงวันไปจนรุ่งอรุณของวันใหม่) เหตุเกิดจากภิกษุพวก 17 ฉันอาหารในเวลาวิกาล พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบท และปรับอาบัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ฉันอาหารในเวลาวิกาล

สิกขาบทที่ 8 ห้ามฉันอาหารที่เก็บไว้ค้างคืน เหตุเกิดจากพระเวฬุสีสะเก็บข้าวตากไว้ฉันในวันอื่น พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบท ปรับอาบัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ฉันอาหารที่เก็บไว้ค้างคืน

สิกขาบทที่ 9 ห้ามขออาหารประณีตมาเพื่อตนเอง สาเหตุเกิดจากภิกษุฉัพพัคคีย์ขออาหารประณีต คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ปลา เนื้อ นมสด นมส้ม มาเพื่อตนเอง เป็นที่ถูกต้องติเตียน พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบท ปรับอาบัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ทำเช่นนั้น เว้นไว้แต่อาพาธ

สิกขาบทที่ 10 ห้ามฉันอาหารที่มีได้รับประเคน สาเหตุเกิดขึ้นจากภิกษุรูปหนึ่งไม่ขอรับอาหารที่มนุษย์ถวาย จึงไปถือเอาเครื่องเช่นที่เขาทิ้งไว้ตามสุสานบ้าง ตามต้นไม้บ้าง ตามหัวบันไดบ้าง เพื่อ

นำมาฉัน เป็นที่ถูกติเตียนของคนทั้งหลาย พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทปรับอาบัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ฉันอาหารที่เขาไม่ได้ให้หรือประเคน เว้นไว้แต่น้ำและไม้สีฟัน

จากที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น เป็นสิกขาบทหรือพระวินัยข้อห้ามภิกษุเกี่ยวกับวิธีการกินจำนวน 10 ข้อด้วยกัน นอกจากนั้นยังมีข้อกล่าวถึงภิกษุไม่ควรกินเนื้อสัตว์ 10 อย่าง คือ เนื้อมนุษย์ เนื้อราชสีห์ เนื้อช้าง เนื้อหมี เนื้อม้า เนื้อเสือโคร่ง เนื้อสุนัข เนื้อเสือดาว เนื้องู และเนื้อเสือเหลือง

อีกส่วนหนึ่ง วิธีการกินของพระสงฆ์ต้องปฏิบัติตามเสขยวัตรที่กล่าวไว้ในนวโกวาท หมวดที่ 2 เรื่อง โภชนปฏิสังยุต คือว่าด้วยการฉันอาหาร มีทั้งหมด 30 ข้อ ดังนี้ (สุชีพ ปุณฺณานุกาพ, 2550 : 271)

1. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักรับบิณฑบาตโดยเอื้อเฟื้อ"
2. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักจ้องดูอยู่ในบาตรรับบิณฑบาต"
3. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักรับบิณฑบาตมีสุปะเสมอกัน"
4. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักรับบิณฑบาตเสมอชอบ"
5. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักฉันบิณฑบาตโดยเอื้อเฟื้อ"
6. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักจ้องดูอยู่ในบาตรฉันบิณฑบาต"
7. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักฉันบิณฑบาตไม่แหง"
8. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักฉันบิณฑบาตมีสุปะเสมอกัน"
9. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักไม่ขมุลงแต่ยอดฉันบิณฑบาต"
10. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักไม่กลบแกงก็ดี กับข้าวก็ดี ด้วยข้าวสุก อาศัยความอยากได้มาก"
11. ฟังทำศึกษาว่า "เราไม่อาพาธ จักไม่ขอสุปะก็ดี ข้าวสุกก็ดี เพื่อประโยชน์แก่ตนฉัน"
12. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักไม่เพ่งโพนทนาแลดูบาตรของผู้อื่น"
13. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักไม่ทำคำข้าวให้ใหญ่นัก"
14. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักทำคำข้าวให้กลมกล่อม"
15. ฟังทำศึกษาว่า "เมื่อคำข้าวยังไม่นำมาถึง เราจักไม่อ้าช่องปาก"
16. ฟังทำศึกษาว่า "เราฉันอยู่ จักไม่สอดมือทั้งนั้นเข้าในปาก"
17. ฟังทำศึกษาว่า "ปากยังมีคำข้าวเราจักไม่พูด"
18. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันเตาะ คำข้าว"
19. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันกัดคำข้าว"
20. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันทำให้ตู่"
21. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันสลัดมือ"
22. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันทำเมล็ดข้าวตก"
23. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันแลบลิ้น"
24. ฟังทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันทำเสียงจับๆ"

25. ฟังทำศึกษาว่า "เรารู้จักไม่ฉันทำเสียงซู่ซู่"
26. ฟังทำศึกษาว่า "เรารู้จักไม่ฉันเลียมือ"
27. ฟังทำศึกษาว่า "เรารู้จักไม่ฉันขอบาตร"
28. ฟังทำศึกษาว่า "เรารู้จักไม่ฉันเลียริมฝีปาก"
29. ฟังทำศึกษาว่า "เรารู้จักไม่รับโอนน้ำด้วยมือเปื้อนอาภิส"
30. ฟังทำศึกษาว่า "เรารู้จักไม่เทน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวในละแวกบ้าน"

จากพระธรรมวินัยบัญญัติสู่วิธีการกินของพระสงฆ์ พบว่า การกินไม่ใช่เพียงแต่ให้อิ่มเท่านั้น แต่หากมีมรรยาททางกาย วาจา ใจ เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย พระสงฆ์จึงต้องศึกษาให้เข้าใจแล้วนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นผู้มีเสขียวัตถอันเหมาะสม

วิธีการกินของพระสงฆ์ : ภาพลักษณ์การสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน

นิทานก้อมอีสานได้นำเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสงฆ์เพื่อสร้างอารมณ์ตลกขบขันอยู่หลายเรื่อง แต่ละเรื่องพระสงฆ์จะอยู่ในวัยสูงอายุมีชื่อเรียกขานตามภาษาอีสานว่า หลวงพ่อ ส่วนตัวละครที่ปรากฏในเรื่องจะมีสามเณรหรือเณรน้อยหรือจวนน้อยบ้าง หรือโยมบ้าง

การกินของพระสงฆ์ในนิทานก้อมอีสานเป็นอีกกลวิธีหนึ่งเพื่อมุ่งเปิดพื้นที่ของนิทานมุขตลก การกินจึงแปลกและแตกต่างจากการกินโดยปกติทั่วไป ด้วยต้องการสร้างอารมณ์ตลกขบขันสนุกสนานเพลิดเพลินเท่านั้น จากนิทานก้อมอีสานที่เล่าถึงวิธีการกินของพระสงฆ์ เช่น หลวงพ่อชี้ไก่โป้ หลวงพ่อน้องจ้ว หลวงพ่อบักมี หลวงพ่อข้าวแดงกา หลวงพ่อบักของหวาน เป็นต้น ซึ่งแต่ละเรื่องจะเล่าเรื่องโดยมีตัวละครเป็นหลวงพ่อกับเณรน้อยที่คอยปะทะเหลี่ยมหรือแกล้งกัน (ศิริพร ณ ถกลาง, 2537 : 74)

ตัวอย่างนิทานก้อมอีสาน เรื่อง หลวงพ่อชี้ไก่โป้

มีวัดอยู่วัดหนึ่ง ในวัดมีหลวงพ่อกับเณรน้อยอาศัยอยู่เพียง 2 รูปเท่านั้น วันหนึ่งในตอนเช้าก่อนหลวงพ่อกจะออกไปบิณฑบาต กะได้สั่งเณรน้อยว่า “น้อยน้อย หลวงพ่อจะไปบิณฑบาตเด้อ ให้เจ้าอยู่เฝ้าวัดเฝ้ากุฏิแล้วก็ให้ดูดีๆ อย่าให้ไก่ขึ้นมาขี้ใส่เด้อ ถ้าไก่ขึ้นมาขี้ใส่กุฏิใส่ศาลาระวังไว้เด้อจะถูกลงโทษอย่างหนัก ” แล้วหลวงพ่อกก็เข้าไปบิณฑบาต ฝ่ายเณรน้อยก็ได้วางแผนกลอุบายแกล้งหลวงพ่อก คือ นำเอาน้ำอ้อยเหลวไปหยดไว้ตามบริเวณกุฏิและศาลา เริ่มตั้งแต่บันไดขึ้นไปหาพื้นกุฏิพื้นศาลา สามเณรพยายามที่จะหยดน้ำอ้อยให้เหมือนกองขี้ไก่และมีจำนวนกองหลายสิบกอง พอหยดเสร็จแล้วก็คอยเฝ้าไล่ไก่ไม่ให้ขึ้นมาบนกุฏิและบนศาลาเป็นอย่างดี พอประมาณเวลาว่าหลวงพ่อกจะกลับมาจากบิณฑบาต เณรน้อยก็แกล้งทำเป็นไม่ได้เฝ้ากุฏิและศาลาไปเดินเล่นอยู่ทางสระน้ำท้ายวัด หลวงพ่อกกลับมาเห็นกองน้ำอ้อยเข้าใจว่าเป็นขี้ไก่ จึงได้ตะโกนร้องหาสามเณรว่า “น้อยเอ้ยน้อย เจ้าไปเฮ็ดดีหยังอยู่ใส่เด้อเวเนี่ยะ เป็นหยังจั่งปมาเฝ้ากุฏิเฝ้าศาลา เจ้าปล่อยให้ไก่ขึ้นมาขี้ใส่เต็มไปหมดเลยเนี่ย ” พอเณรน้อยมาแล้ว หลวงพ่อกก็เลยทำโทษโดยให้เณรน้อยกินขี้ไก่ เณรน้อยก็แสร้งทำเป็นปฏิเสธไม่ยอมกิน แต่ในที่สุดก็กิน สามเณรเอาน้ำขี้มีอช่างขวาแตะที่กองน้ำอ้อยและงอขึ้นเพื่อให้ น้ำอ้อยติดนิ้วให้มาก แล้วยกขึ้นมาใกล้จมูกสุดดมเข้าไป สามเณรแสร้งทำหน้าสะอิดสะเอียน แล้วลดนิ้วมือลง

มาที่ปากพร้อมอ้าปากงับนิ้วมือนิ้วที่ติดด้วยน้ำอ้อย หลวงพ่อเห็นเงรทำเช่นนั้น ก็แสดงความสนใจที่ได้ลงโทษในความผิด ครั้งต่อไปจะได้บอกร่างกายฟังความ แต่ในความรู้สึกลึก ๆ หลวงพ่อนึกถึงเรื่องเกี้ยวจี๋ไก่อ่มากจึงเบือนหน้าหนีพร้อมกับโก่งคอจะอาเจียนให้ได้ แต่เหตุการณ์การกินขี้ไก่อของสามเณรกลับทำให้หลวงพ่สงสัย เมื่อสามเณรทั้งกินขี้ไก่อและอุทานพึมพำว่า “ฮู้ แสบ ๆ ฮู้ หวานดี แสบ..”

หลวงพ่เห็นเงรน้อยกินท่าทางเอร็ดอร่อยก็เลยถามไปว่า “ขี้ไก่อไปมันแสบอีหลีตีน้อย มันบ่เหม็นดีเจ้าคือทรงกินเป็นตาแสบแท้...” สามเณรก็ได้ตอบหลวงพ่ไปว่า “แสบอีหลีหลวงพ่ ลองชิมเบิ่งบ่ครับ” หลวงพ่ก็ได้เอานิ้วมือไปแตะที่กองน้ำอ้อย แล้วเอาขึ้นแตะที่ปลายลิ้นก่อน หลวงพ่ก็ตอบกลับว่า “โฮ้ หวานหอม แสบดี.... อืม ปาดโอ้ ขี้ไก่อมันกะแสบปานนี้ตัวหนิแมะ คันฮู้จั่งฮู้ ข่อยสิปล่อยให้ไก่อขึ้นมาฮู้ใส่กุฎีแต่โดนแล้วน้อยเอ๊ย..... มื้อลุนเอาจั่งฮู้ บ่ต้องโล่มันเดื่อน้อย ปล่อยให้มันมาฮู้ใส่หลาย ๆ โลดเด้อ ข่อยบ่ว่าหยังดอก” สามเณรนึกขำอยู่ในใจ

วันต่อมา ก่อนที่หลวงพ่จะไปบิณฑบาตก็ได้ร้องสั่งสามเณรว่า “น้อย ๆ มื้อนี้ ปล่อยให้ไก่อขึ้นมาฮู้ใส่กุฎีหลาย ๆ เด้อ” เณรน้อยก็ได้ไปหาเล่นในที่อื่นโดยไม่สนใจดูแลและไล่ไก่อที่ขึ้นมาฮู้ใส่พื้นกุฎีและศาลา ได้ปล่อยให้ไก่อขึ้นมาฮู้ใส่กุฎีและศาลาตามคำสั่งของหลวงพ่ พอหลวงพ่กลับจากบิณฑบาต เห็นไก่อขึ้นมาฮู้ใส่กุฎีเต็มไปหมดหลวงพ่ดีใจอย่างใหญ่ และแลเห็นกองขี้ไก่อขนาดกองใหญ่กองเล็กเต็มไปหมด หลวงพ่อนึกในใจว่า “เฮาสิจัดการกินให้เรียบเหม็ดสุกอง สิบบแบ่งให้จวนน้อยดอกเว้ย... เดี่ยวสิบอ้อม” คิดดังนั้นแล้ว หลวงพ่ก็ค่อย ๆ คลานเข้าไปหากองขี้ไก่อ ทั้งกลัวไก่อตกใจตื่นหนีจากกุฎี แล้วค่อย ๆ เอานิ้วมือแตะกองขี้ไก่อขึ้นมาใส่ปาก พอแตะถึงลิ้นหลวงพ่ก็พุดพึมพำว่า “เอ๊ะ กองนี้มันคือบ่แสบหว่า เป็นเหม็น ๆ ส้ม ๆ ปุยลื้อชะ” หลวงพ่เกิดความสงสัยแต่ก็ไม่หยุด ได้ขยับเข้าไปชิมรสของกองอื่นเพื่อเปรียบเทียบกับกองที่แล้ว

ส่วนสามเณรน้อยได้แอบดูอยู่ ก็ร้องถามหลวงพ่ว่า “เป็นจั่งได้ครับหลวงพ่ แสบบ่” หลวงพ่ก็ได้ร้องตอบไปว่า “มันคือเบิ่งเหม็ง ๆ ฉ่ง ๆ จั่งฮู้หละจัว (มันคือเป็นเหม็น ๆ ส้ม ๆ แบบนี้หละเณร)” เณรน้อยฟังแล้วก็หัวเราะชอบใจ

ตัวอย่างนิทานก้อมอีสาน เรื่อง หลวงพ่กินน้องจัว

มีวัดอยู่วัดหนึ่ง ในวัดนั้นมีหลวงพ่กับเงรน้อยอยู่ด้วยกัน 2 รูป ในวันหนึ่งมีโยมนำนมน้องจัวมาถวายเพลหลวงพ่ พร้อมกับทำแจวน้ำพริกมาด้วย ทางหลวงพ่ก็ฉันเพลกับนมน้องจัวอย่างอร่อยเต็มอ้อม และมีความรู้สึกว่าอาหารเพลวันนี้ถูกใจถูกปากหลวงพ่มาก พอฉันเพลเสร็จหลวงพ่ได้ถามสามเณรว่า “น้อย น้อย หว่างตอนเพล แมนโยมเอาต้มอียังเกาะฮีมาถวาย จั่งแมนแสบดีคัก” สามเณรก็ตอบว่า “ต้มน้องจัว ครับหลวงพ่” หลวงพ่เลยพุดต่อว่า “โอ... ต้มน้องจัววะดี แสบอีหลีตีน้อย ต้มน้องจัว โอ.... สิจำไว้”

ในวันต่อมา หลวงพ่ก็คิดอยากฉันต้มน้องจัวอีก แต่หากรอโยมนำมาถวายอีกคงไม่แน่นอนว่าจะมาวันไหน หลวงพ่ทนไม่ไหวจึงได้ถามสามเณรว่า “เอ..น้อย.. น้องจัวเขาไปเอามาแต่ใส่อือ เขาไปเอาบ่อนจั่งได้มันหละน้อยจั่งสิมี” ฝ่ายสามเณรก็ตอบหลวงพ่ว่า “เขากะไปแจกเอาจากตากจัวนั่นแหละหลวงพ่” เณรน้อยตอบ

ต่อมาหลวงพ่อดีใจจนลดน้อยไปที่ทุ่งนา ในใจคิดว่าจะไปล้างเอาน้องจ้าว พอเห็นจ้าวกำลังกิน กล้วยอยู่ที่ทุ่งนา หลวงพ่อก็บอกลดน้อยว่า “น้อย น้อย ให้เจ้าเข้าไปจกเอาน้องจ้าวมาให้หลวงพ่อแทนไป” สามเณรตอบหลวงพ่่ว่า “ผมผู้น้อยกับเตี้ยโหด จกไปถึงดอกครีบหลวงพ่อ จ้วมันเทิงโตสูงโตใหญ่ปานหนี หลวงพ่อดีใจลดน้อยครีบ ผมสีก้อกะตำให้” หลวงพ่อก็ได้ย่องเบา ๆ เข้าไปด้านหลังของจ้าว แล้วค่อย ๆ เอามือ ล้างเปียเข้าไปใต้โคนหางของจ้าวพร้อมกับพูดว่า “ต้อย ๆ ๆ ๆ ๆ ” จ้วมันก็ยกหางขึ้น ยืนหลับตาปีด้วยความ จักจี้ พอได้จ้งหะหลวงพ่อก็เอามือล้างเข้าที่ก้นจ้าวทันที ด้วยความตกใจและเจ็บของจ้าวที่ถูกจุ่มโดยไม้ทัน ระวัง จ้วก็ตีตขากลับด้านหลังถูกระหว่างหน้าท้องของหลวงพ่อย่างจัง หลวงพ่อล้มหงายท้องลงไม่เป็นท่า พร้อมกับพูดขึ้นว่า “ อู๊... ๆ... เจ็บ ๆ จ้วฮ่ามึงเอ๊ย ปะสาน้องชื้อ ๆ ช่างมาหวงคักหวงแหงแห้ว โอ๊ย...” สามเณรอยู่ในเหตุการณ์ก็ได้พูดกับหลวงพ่่ว่า “โอ๊ย. หลวงพ่อกะตาย... กะมันยังบ่ทันได้เบ่งออกมา มันกะ หวงนั่นตัวครีบ หลวงพ่อกะหาเลือกเอาโตะที่มันกำลังเบ่งออกมาแทนแหม” เณรน้อยแนะนำ หลวงพ่อกำทำที่ เข้าใจแล้วพูดว่า “จ้งซ้นบ่อน้อย... เอ้อ...กะบอกกันจ้งซี้แหม”

จากนั้นหลวงพ่อก็ลุกขึ้นเดินหาจ้าวตัวที่กำลังเบ่งน้องตามคำบอกของสามเณร สักครู่สามเณรก็ร้องขึ้น ด้วยเสียงอันดังพร้อมชี้นิ้วไปที่จ้าวตัวหนึ่งว่า “นั่น ๆ หลวงพ่อ จ้วโตะนั้นกำลังเบ่งน้องออกเฮ็ดตากตุนพู่ พู่ ออกมาอยู่นั้น ฟ้าวจก หลวงพ่อ ฟ้าวจก” หลวงพ่อกลับไม่ทันกาลก็รีบวิ่งตรงเข้าไปใกล้กับด้านก้นของจ้าว แล้วรีบล้างมือสวนเข้าไปในตูดของจ้าวทันที หลวงพ่อรู้สึกอุ่น ๆ ที่มีมือ แล้วก็ล้างเข้าไปจนมิดแขน ฝ่ามือก็ควาย หาน้องจ้าวอย่างรีบเร่ง ฝ่ายจ้าวตั้งใจว่าจะเบ่งซี้ให้สบายอารมณ์ แต่กลับมีสิ่งมาขัดขวางทางเดินของซี้ และที่สำคัญก็มีนิ้วมือขยุ้มขยิบขยับเยี่ยตามทางเดินของซี้อย่างไม่ลดละและลึกลงไปเรื่อย ๆ ทำให้จ้าวทั้งตกใจทั้งเจ็บจึง รีบปีบริดตูดอย่างกะทันหัน แขนของหลวงพ่อก็ถูกตูดจ้าวรัดเอาไว้ จากนั้นด้วยความเจ็บและตกใจจ้วก็วิ่งหนี สิ่งแปลกปลอมอย่างสุดชีวิต แต่วิ่งหนีและเร็วเท่าใดสิ่งแปลกปลอมก็ไม่ยอมหลุดออกจากตูดของตน จ้วทั้งวิ่ง ทั้งถีบคืนด้านหลังหลวงพ่อก็ยังวิ่งตามจ้วอย่างไม่ลดละ เพราะว่าแขนของหลวงพ่อกับบริดไว้อย่างเหนียว แน่น จ้วพาหลวงพ่อวิ่งทยานวนไปเวียนมาจนฝุ่นตลบทั่วท้องทุ่ง หลวงพ่อก็ไม่ละความพยายามมือยังกำซี้ของ จ้วที่เข้าใจว่าน้องจ้วไว้แน่นอน ในที่สุดเห็นจะไม่ไหวเพราะจ้ววิ่งไม่มีที่ท่าว่าจะหยุด จึงร้องตะโกนหาสามเณร ว่า “น้อย ๆ น้อยเอ๊ย.... ซ้อยซ้อยแหม... ซ้อยซ้อยแหม” ส่วนสามเณรด้วยความตกใจก็ร้องบอกหลวงพ่อกับว่า “หลวงพ่อ แยกันหัน หลวงพ่อ แยกันหัน แยกันหัน” พอดีกับจ้วได้ลากหลวงพ่อกับไปถึงคันทนาพอดี หลวงพ่อก็ เอาเท้าไปยันที่คันทนาไว้ มือก็หลุดออกจากตูดจ้วอย่างเป็นอิสระ ด้วยความดีใจหลวงพ่อกับพูดบอกสามเณรทั้งที่ เสียงหอบเหนื่อยอยู่ว่า “น้อย ๆ น้อยเอ๊ย ได้แล้ว ได้แล้วน้องจ้ว ฟ้าวเอากะตำมาใส่ เร็ว ๆ ” สามเณรถือ ตะกร้ามาให้หลวงพ่อใส่น้องจ้ว แต่พอหลวงพ่อบ่มีมือออกสามเณรกลับบอกว่า “โอ๊ย.. หลวงพ่อนั้นมันซี้จ้วตัว มันบ่แมน้องจ้ว หลวงพ่อกับเข้าตั้นโหด น้องจ้วมันอยู่เล็ก ๆ พุ่น โห้ หลวงพ่อกะกักคักเนาะ สุดยอดเลย สู้จ้ว ได้” แล้วหลวงพ่อกับถามสามเณรว่า “แล้วที่น้อยว่า แยกันหัน แยกันหัน นะ มันแมน้องจ้ว” สามเณรก็ตอบหลวงพ่อกับว่า “แยกันหัน กะ ยันคันทน นั่นเด้หลวงพ่อ” ในที่สุดหลวงพ่อกับไม่ได้กินตั้นน้องจ้ว ตามที่อยาก แถมยังถูกเณรน้อยหลอกต้มให้ไปกำซี้จ้วจนเกือบเอาชีวิตไม่รอดอีกด้วย

จากการนำเสนอวิธีการกินของพระสงฆ์กับการสร้างภาพลักษณ์อารมณ์ตลกขบขันผ่านนิทานก้อมอีสานที่ยกเป็นตัวอย่างทั้ง 2 เรื่องนั้น พบว่า ตัวละครที่เป็นพระสงฆ์ถูกสร้างขึ้นมาให้บทบาทที่ไม่สู้ฉลาดจนต้องเสียรู้เสียเหลี่ยมหรือเป็นผู้ถูกกระทำอยู่เสมอ ซึ่งส่วนหนึ่งพบได้จากวิธีการกินของพระสงฆ์ที่ถูกเล่าผ่านในนิทานก้อมอีสานจะถูกสามเณรเป็นผู้กระทำลอกให้กินซี่ไก่และหาแหล่งที่อยู่ของน้องวัว จนทำให้บทกินทั้ง 2 เรื่องที่ยกตัวอย่างนั้นสร้างอารมณ์ขบขันได้ ทั้งหมดสามารถสรุปชุดความรู้ความคิดจากนิทานก้อมอีสานที่ศึกษาได้ดังนี้

1. ตัวละครจะสมมุติจากกลุ่มบุคคลพิเศษที่มีตัวตนจริงในสังคม และพระสงฆ์ก็เป็นหนึ่งในกลุ่มบุคคลที่มีจริงในสังคมด้วย ซึ่งพระสงฆ์เป็นกลุ่มบุคคลที่สังคมสมมุติให้มีพลังอำนาจสูง การสมมุติตัวละครแทนบุคคลที่มีตัวตนจริงในสังคมจึงง่ายต่อการสื่อความ นอกจากนี้ยังสร้างพฤติกรรมลวงให้เกิดขึ้นเพื่อความตลกขบขันในเรื่องเล่าให้เกินจริง

2. ศาสนาความเชื่อสอดคล้องกับการผลิตสร้างนิทานก้อมอีสาน พบได้ว่าในพื้นที่อีสานนับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก และคติความเชื่อก็ได้รับอิทธิพลจากศาสนาที่ตนนับถือ เมื่อกล่าวถึงศาสนาต่อนิกถึงศีลธรรมที่เป็นส่วนขัดเกลาให้สังคมมีวิถีปฏิบัติอันพึงประสงค์ ชุดความคิดของนิทานก้อมจึงออกมาในรูปแบบของการแหวกกฎระเบียบของศีลธรรม เป็นการสร้างสาระในความลวงให้เกิดตลกขบขัน

3. วิธีการกินกับอัตลักษณ์อาหารในนิทานก้อมอีสาน อาหารการกินเป็นส่วนหนึ่งที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของคนอีสาน อาหารที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสาน เช่น ซุบหมากมี ซุ่มหมากเขือ หมากกะโต้น ข้าวลอดช่อง น้ำอ้อย น้องวัว เป็นต้น จากเรื่องหลวงพ่อกี้ไปพบว่า น้ำอ้อยเป็นที่ชอบกินของคนอีสาน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงวัยจะกินเพื่อแก้กระหาย หรือกินกับข้าวเหนียวร้อน ๆ อิ่มได้เช่นเดียวกัน หลวงพ่อเป็นผู้มีอายุมากย่อมนิยมชมชอบในรสของน้ำอ้อย แต่ในนิทานก้อมกลับผลิตสร้างความเหมือนมาทดแทน ตามความเป็นจริงซี่ไก่เป็นมูลสัตว์ มีกลิ่นเหม็นเป็นที่รังเกียจของสังคม แต่การสร้างมุขตลกอารมณ์ขันในนิทานก้อมก็นำเสนอให้หลวงพ่อกี้ได้เสียรู้กินซี่ไก่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต่อมาเรื่องของน้องวัวตามความเป็นจริงแล้วเป็นอาหารที่คนอีสานนิยมกินกันมาก พบได้จาก หากเรือนหลังใดเลี้ยงวัวตัวเมียและวัวนั้นออกลูก สิ่งที่ผูกสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านคือการนำต้มน้องวัวไปส่งกัน และเป็นไปไม่ได้ที่หลวงพ่อกี้จะไม่รู้จักที่มาหรือที่เกิดของน้องวัว แต่ในนิทานก้อมต้องการผูกเรื่องให้ตลกขบขันมากที่สุด

นอกจากนั้น การแต่งเรื่องเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพระสงฆ์กับการสร้างมุขตลกอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสานนั้น ยังได้ปรากฏผ่านไปสู่สื่ออื่นอีก เช่น การนำไปเล่าผ่านวรรณกรรมเพลง หมอลำ เรื่องสั้น นวนิยาย ภาพยนตร์ และสื่ออื่น ๆ อีกด้วย จะพบว่าหากบทใดที่เกี่ยวกับพระสงฆ์จะเป็นภาพลักษณ์ของความตลกขบขันเป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่าในชุดความคิดของโลกจินตนาการต้องการจะสร้างสาระด้วยความลวงเพื่อสื่อสิ่งที่เป็นคู่ตรงข้ามให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และยิ่งมากเท่าใดยิ่งจะสื่อให้เกิดความตลกขบขันมากขึ้นเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากบทความทั้งหมดนี้ มิได้มีเจตนาล้อเลียนหรือลบหลู่พระสงฆ์ที่มีอยู่ในโลกของความจริงแต่อย่างใด แต่ต้องการสื่อถึงชุดกระบวนคิดที่เกิดขึ้นของโลกจินตนาการมนุษย์ในฐานะเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานเท่านั้น ซึ่งทั้งหมดเป็นภาพลักษณ์ของตัวละครในโลกของจินตนาการที่ผู้สร้างขึ้นมาเพื่อปะทะกับโลกของความเป็นจริง เมื่อเกิดการปะทะแล้วผลตามมาก็คือผ่อนคลายความตึงเครียดและสะใจได้ระบายอารมณ์ความรู้สึกคับแน่นใจในกรอบระเบียบวินัยที่เคร่งครัด พระสงฆ์ในฐานะตัวละครเอกของเรื่องจึงถูกประกอบสร้างในภาพลักษณ์ของมุขตลกขบขันเท่านั้นเอง ยิ่งผู้เรื่องได้ผัดปกติเท่าใดยิ่งมีความสุขสนานเฮฮามากเท่านั้น พบว่าแม้ในนิทานก้อมอีสานจะเล่าเรื่องให้ผิดไปจากความเป็นจริงอย่างไรก็ไม่สามารถเอาผิดหรือรับบทลงโทษทางพฤติกรรมและนิตินัยได้ เพราะนิทานก้อมอีสานเป็นเพียงเรื่องเล่ามีจุดประสงค์เพียงเพื่อสร้างเสียงหัวเราะให้กับผู้ฟังเท่านั้น และพบอีกว่าภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานกับการสร้างมุขตลกยังได้แตกเรื่องไปในสื่อบันเทิงอื่น ๆ อีก

เอกสารอ้างอิง

- ปฐม หงส์สุวรรณ. (2551). *กาลครั้งหนึ่งว่าด้วยตำนานกับวัฒนธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2551). *นิทานพื้นบ้านศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2550). *พระไตรปิฎก ฉบับสำหรับประชาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬารามวิทยาลัย.
- ศิราพร ณ ถลาง. (2537). *ในท้องถิ่นมีนิทานและการละเล่น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.